

15.6.2018

Asiakasmaksulainsäädännön kokonaisuudistusta valmisteleva työryhmä

Eriävä mielipide

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti asiakasmaksulainsäädännön kokonaisuudistusta valmistelevan työryhmän toimikaudelle 15.2.2017-31.12.2017. Työryhmän tehtävänä oli valmistella hallituksen esitys uudeksi asiakasmaksulainsäädännöksi. Toimikauden päättyessä työryhmän työ oli keskeneräinen. Työryhmä kokoontui vielä vuoden 2018 puolella kaksi kertaa. Työryhmän viimeinen kokous oli 20.4.2018. Valmistelu on viimevaiheissaan tapahtunut virkamiesvalmisteluna.

Työryhmän jäsenille annettiin mahdollisuus jättää mahdolliset lausumat kokonaisuuteen liittyen 17.6. mennessä. Työryhmän jäsenten käytössä oleva materiaali on vielä joiltakin osin keskeneräinen. Työryhmän jäsenenä käsitykseni on, että valmisteluprosessi ei kokonaisuutena vastaa sitä, mitä asianmukaiselta työryhmätyöskentelyltä edellytetään.

Ehdotusten vaikutusarviossa on todettu, että maksuja koskevilla ehdotuksilla on pyritty tasapainoon maksukertymässä siten, että esitys olisi kokonaisuutena kustannusneutraali. Lähtökohta on sinällään kannatettava. Uudistuksessa on turvattava palveluiden rahoitus kuten asiakasmaksuista kertyvät tulot, jotka ovat yli 1,5 miljardia euroa vuoden 2016 tasossa.

Työn keskeneräisyydestä kuitenkin johtuu, että jää epäselväksi, miten tähän lopputulemaan on päädytty. Monet ehdotuksista ovat luonteeltaan sellaisia, että ne vaikuttavat asiakasmaksukertymää vähentävästi. Jotkin muutokset taas lähtökohtaisesti lisäävät asiakasmaksukertymää. Käytettävissä olevan vaikutusarvion perusteella on vaikea muodostaa käsitystä siitä, ovatko nämä muutokset kokonaisuudessaan maksukertymän kannalta kustannusneutraalit. Todettakoon tässä yhteydessä myös se, että vaikutusarvioiden tekeminen on monelta osin haastavaa.

Todettakoon vielä, että omaksuttu lainsäädännön perusratkaisu poikkeaa nykyisestä siinä, että vain niistä palveluista, joiden maksuista on nimenomaisesti säädetty, voi periä asiakasmaksun. Kuntien ja tulevien maakuntien itsehallinnon näkökulmasta tämä ei ole oikeansuuntainen ratkaisu. Myös palvelujen kehittämisen kannalta se, että mahdollisista uusista palveluista ei voi periä asiakasmaksua ilman asiakasmaksulainsäädännön muutosta, ei ole kannustava linjaus.

SUOMEN KUNTALIITTO

Sami Uotinen
johtava lakimies